

राज्यातील पर्यटनस्थळी पर्यटकांसाठी
आधुनिक मुलभूत सोई-सुविधांयुक्त “नमो
पर्यटन माहिती व सुविधा केंद्र”स्थापन
करणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक टिडीसी-२०२५/०५/प्र.क्र.८०/पर्यटन-४,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,
दिनांक : १७ सप्टेंबर, २०२५

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्य भारतातील सर्वाधिक वैविध्यपूर्ण व पर्यटनासाठी आकर्षक राज्यापैकी एक आहे. राज्याची समृद्ध संस्कृती, नैसर्गिक सौंदर्य, ऐतिहासिक वारसा, सांस्कृतिक महत्त्व, विविध धार्मिक स्थळे व आधुनिक काळातील पर्यटनाच्या संधीमुळे देश-विदेशातील पर्यटक राज्यात आकर्षित होतात. युनेस्कोमार्फत राज्यातील अकरा किल्ले जागतिक वारसा स्थळ म्हणून घोषित करण्यात आले आहेत ही राज्याकरिता अभिमानाची बाब आहे.

पर्यटनाच्या माध्यमातून रोजगार निर्मिती, स्थानिक अर्थव्यवस्थेस बळकटी देणे, पर्यटन क्षेत्रात गुंतवणुकीला प्रोत्साहन देणे व महाराष्ट्र राज्याला जागतिक स्तरावर एक नामांकित पर्यटन हब म्हणून नावारुपाला आणणे नियोजित आहे. या अनुषंगाने राज्यातील पर्यटनस्थळी स्थानिक युवक युवतींना आदरातिथ्य व मार्गदर्शक प्रशिक्षणासाठी नमो पर्यटन कौशल्य प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय :-

राज्याला जागतिक स्तरावर एक नामांकित पर्यटन हब म्हणून नावारुपाला आणण्याकरिता राज्यातील पर्यटन स्थळी आधुनिक पर्यटन व माहिती व सुविधा केंद्र ज्यामध्ये पर्यटन स्थळांची माहिती व प्रवासाबाबतची माहिती, टुर ऑपरेटर्सची जोडणी, सुरक्षा केंद्र, आपत्कालीन सेवा व प्राथमिक उपचार तसेच डिजीटल प्लॅटफॉर्मद्वारे AR-VR अनुभव कक्ष, बहुभाषिक सहाय्य व कृत्रीम बुद्धीमत्ता आधारित सेवा, दिव्यांग व वृद्धांकरीता विशेष सुविधा, महिला व शिशू कक्ष, उपहारगृह, अत्याधुनिक स्वच्छतागृहे, EV चार्जिंग स्टेशन इ. सुविधांनी युक्त एकुण राज्यात ७५ पर्यटनस्थळी “नमो पर्यटन माहिती व सुविधा केंद्राची” निर्मिती करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

०२. पर्यटन संचालनालयामार्फत राज्यातील विविध पर्यटनस्थळी नमो पर्यटन माहिती व सुविधा केंद्रे उभारण्यात येतील. त्याअंतर्गत प्रथम टप्प्यात राज्यातील किल्ले प्रतापगड, रायगड, शिवनेरी आणि साल्हेर या ठिकाणी स्थापन करण्यात येणार आहेत. त्यानुसार नमो पर्यटन माहिती व सुविधा केंद्र

उभारणेकरिता आवश्यक असलेली जागा ही संबंधित जिल्हाधिकारी, स्थानिक स्वराज्य संस्था व संबंधित शासन यंत्रणेकडून उपलब्ध करून घेण्यास संचालक, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. तसेच या कामांसाठी **पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांना कार्यान्वयीन यंत्रणा** म्हणून नियुक्त करण्यात येत आहे.

०३. सदर प्रकल्पाचे प्रचालन करताना खालील **अटी व शर्तीची** अंमलबजावणी करण्यात यावी.

३.१ पर्यटन विभागाने उपलब्ध करून दिलेल्या निधीतून केलेल्या कामाच्या ठिकाणी सदर कामे पर्यटन विभागाने उपलब्ध करून दिलेल्या निधीमधून केली असल्याबाबतचे फलक लावण्यात यावेत.

३.२ प्रत्येक योजनेबाबत करावयाच्या बांधकामासंदर्भात अथवा खरेदीबाबत किंवा सेवा पुरवठा कराराबाबत वित्तीय नियमांप्रमाणे आवश्यक ती कार्यपद्धती पाळणे आवश्यक आहे. या संदर्भात शासन परिपत्रक, वित्त विभाग, क्रमांक-संकीर्ण-१००२/प्र.क्र.१५/कोषा-प्र ५, दि. ६ फेब्रुवारी, २००२ च्या सूचनांचे काटेकोरपणे पालन होईल, याची खबरदारी संबंधित अंमलबजावणी यंत्रणेने घ्यावी. तसेच शासन निर्णय वित्त विभाग क्र.बीजीटी- १०.००/ प्र.क्र.५६/२०००/वित्तीय सुधारणा, दि.१०/९/२००१ मधील उपाययोजनांची अंमलबजावणी तंतोतंतपणे करण्यात यावी. तसेच प्रकल्पाची अंमलबजावणी करताना आवश्यक त्या तांत्रिक बाबींशी संबंधित मान्यता विहित स्तरावर घेण्यात याव्यात.

३.३ सदर काम पूर्ण झाल्यानंतर सदर कामाच्या देखभालाची तसेच इतर अनुषंगिक कामांची जबाबदारी कार्यान्वयीन यंत्रणा व संबंधित संस्था यांची राहिल.

०४. उपरोक्त कामांसाठी होणारा खर्च “मागणी क्रमांक झेडडी-४, ३४५२-पर्यटन, पर्यटनासाठी पायाभूत सुविधा, १०१ पर्यटन केंद्रे (०२) पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना-राज्य योजनांतर्गत योजना, (०२) (१८) पर्यटन विकासासाठी विविध ठिकाणांसाठी मुलभूत सुविधांकरिता अनुदाने (३४५२ १९५८) ३१-सहायक अनुदाने” या लेखाशिर्षाखालील सन २०२५-२६ या वित्तीय वर्षासाठी मंजूर तरतुदीमधून भागविण्यात यावा.

०५. या प्रकरणी मंजूर करण्यात येणाऱ्या (प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेंतर्गत) सहायक अनुदानाची रक्कम आहरण करून नमो पर्यटन माहिती व सुविधा केंद्रे उभारणे या कामांसाठी संबंधितांना वितरीत करण्याकरिता पर्यटन संचालनालयाशी संबंधित मुख्य लेखा अधिकारी, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांना “आहरण व संवितरण अधिकारी” व सहसंचालक, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांना “नियंत्रण अधिकारी” म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर शासन निर्णयानुसार मंजूर करण्यात येणाऱ्या अनुदानाची रक्कमेची देयके आभासी वैयक्तिक ठेव लेखा (VPDA) द्वारे आहरित करण्यासाठी अधिदान व लेखा अधिकारी कार्यालय, मुंबई येथे सादर करून ईसीएस प्रणालीद्वारे संबंधितांना वितरीत करावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०९१७१५३७२५४७२३ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(विजय कृ.पोवार)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. मंत्री (पर्यटन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. सर्व मंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई.
७. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई.
८. मा. राज्यमंत्री (पर्यटन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
९. मा. सर्व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
१०. मा. सर्व विधानपरिषद सदस्य, विधानमंडळ, मुंबई
११. मा. सर्व विधानसभा सदस्य, विधानमंडळ, मुंबई
१२. मा. मुख्य सचिव
१३. मंत्रालयातील सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव
१४. प्रधान सचिव, पर्यटन यांचे स्वीय सहायक
१५. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
१६. महालेखापाल, महाराष्ट्र - १, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई.
१७. महालेखापाल, महाराष्ट्र - २, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर.
१८. महालेखापाल (स्थानिक निकाय लेखापरीक्षा व लेखा), मुंबई.
१९. संचालक, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
२०. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई.
२१. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
२२. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
२३. नियोजन विभाग (कार्यासन-१४११/१४४४), मंत्रालय, मुंबई.
२४. वित्त विभाग (का.व्यय-१५/अर्थ-११) मंत्रालय, मुंबई.
२५. सामान्य प्रशासन विभाग, का.३४
२६. अवर सचिव, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग (अर्थसंकल्प शाखा), मंत्रालय, मुंबई.
२७. निवडनस्ती (पर्यटन-४)
